



Personeelstekorten in het onderwijs en de zorg

Oorzaken, gevolgen en
oplossingsrichtingen

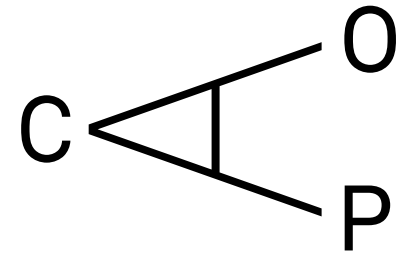
5 juni 2019

Ruud van der Aa

www.caop.nl

Personeelstekort zorg, toch studentenstop

Donderdag blijft één klas leeg



Crisis in de GGZ

Het personeelstekort in de geestelijke gezondheidszorg leidt tot dodelijke slachtoffers

Gemeente Lelystad gaat lerarentekort te lijf met actieplan

Openstaande vacatures geven stress op school

Kiezen op IC: de kanker- of de leverpatiënt?

Personeelstekort in de zorg is in een jaar tijd bijna verdubbeld

Enorm tekort aan wijkverpleegkundigen: 'Mijn zoon slaapt op de bank'

Scholen in vakantie nog op zoek naar personeel

► **Lerarentekort zorgt voor ingewikkelde formatiepuzzel**

Inhoud

Werkgelegenheid in vogelvlucht

Omvang personeelstekorten

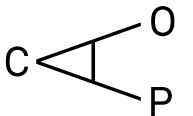
- Prognoses
- Vacatures

Oorzaken

Gevolgen

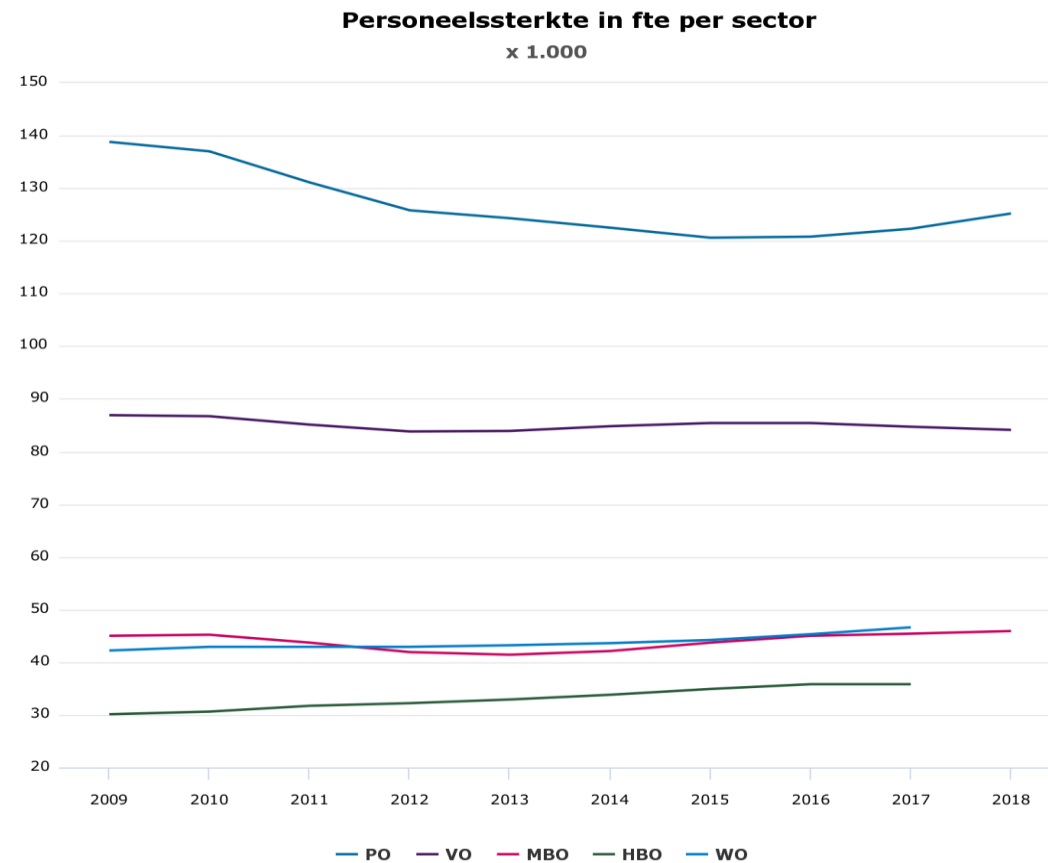
Oplossingsrichtingen

Reflectie

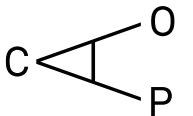


Werkgelegenheid in het onderwijs:

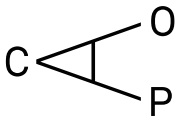
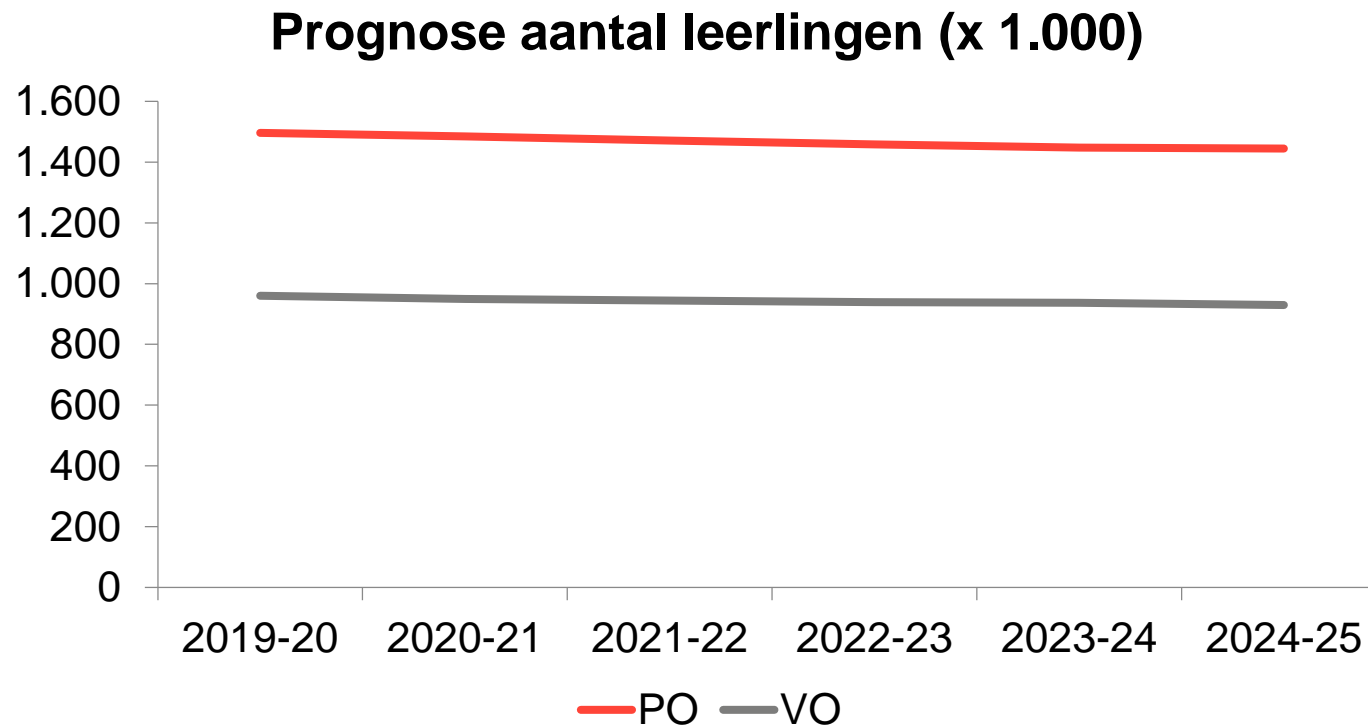
- 335.000 fte
- In afgelopen jaren is personeelssterkte in alle onderwijssectoren toegenomen, behalve in het voortgezet onderwijs



Bron: DUO (Salarisadministraties van instellingen), VH (RAHO) en VSNU (WOPI).

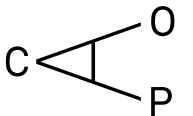
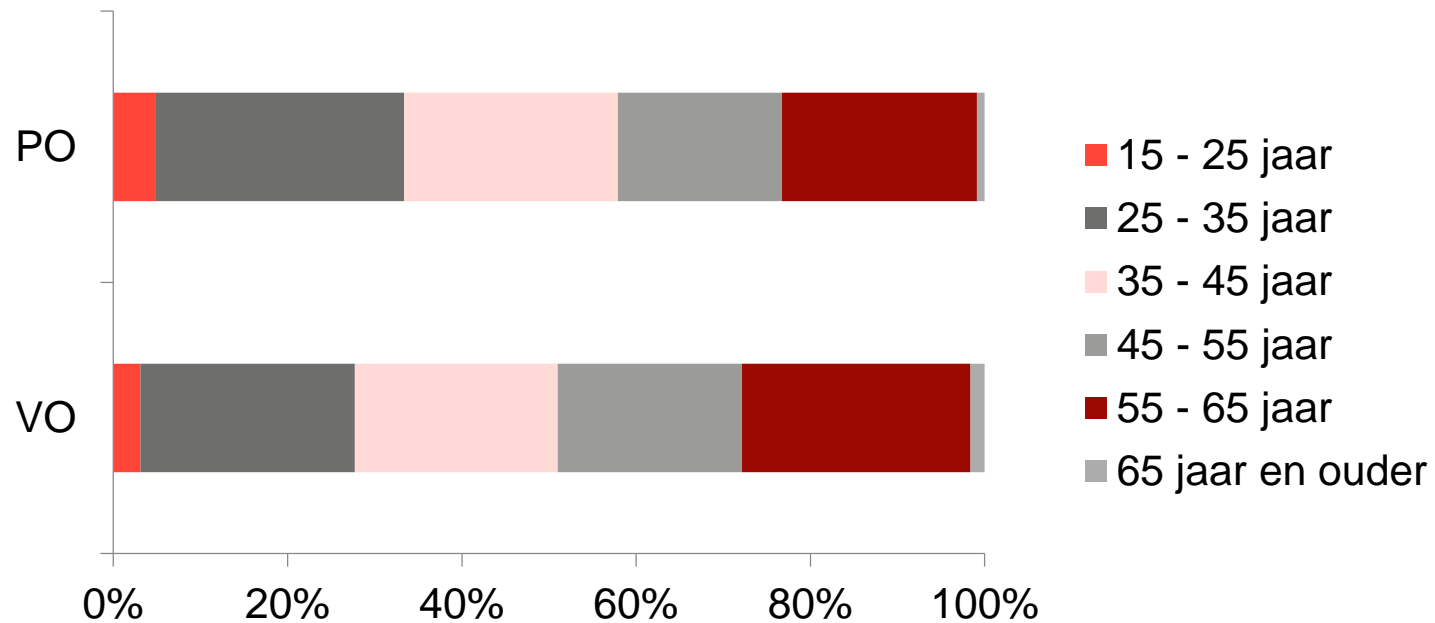


Na krimp in primair onderwijs ook krimp in voortgezet onderwijs

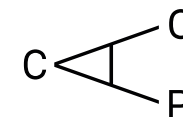
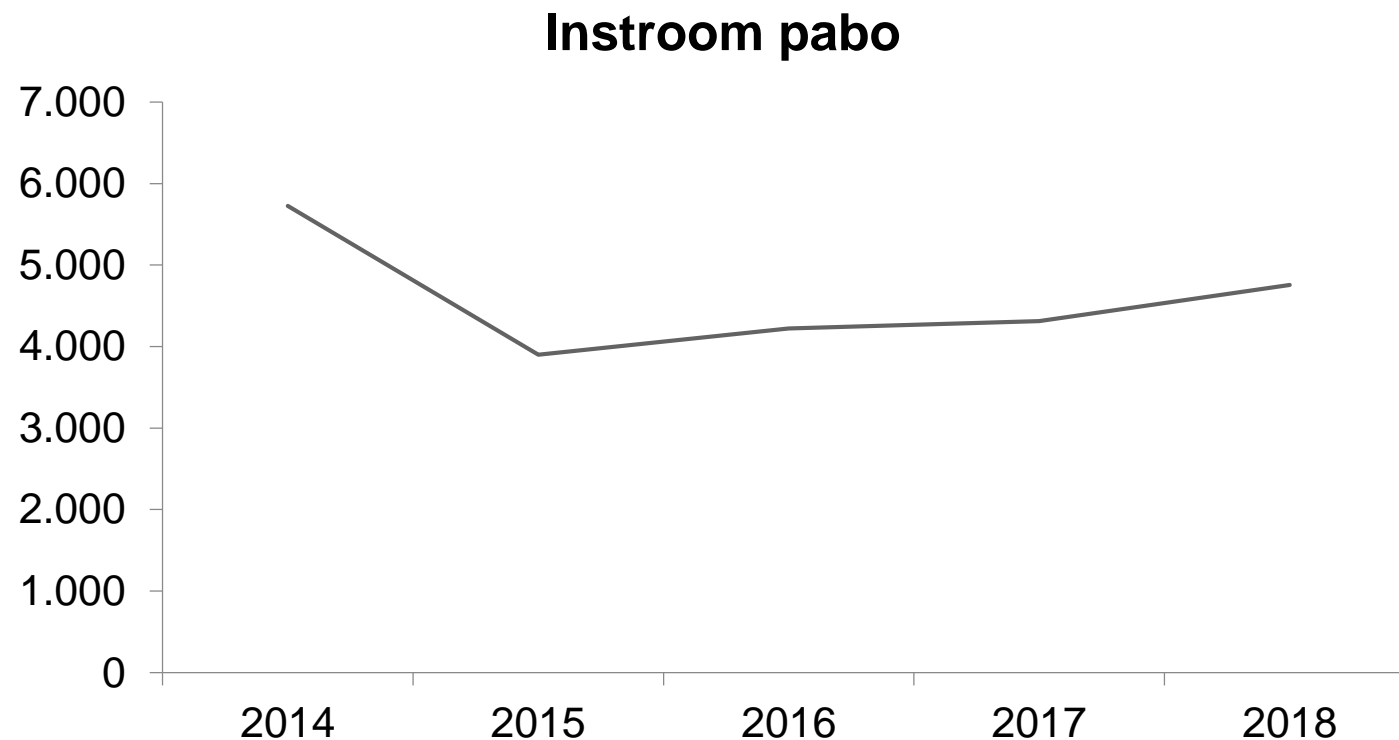


Aanzienlijke groep leraren stroomt uit vanwege bereiken pensioengerechtigde leeftijd

Leeftijdsverdeling leraren in fte, 2018



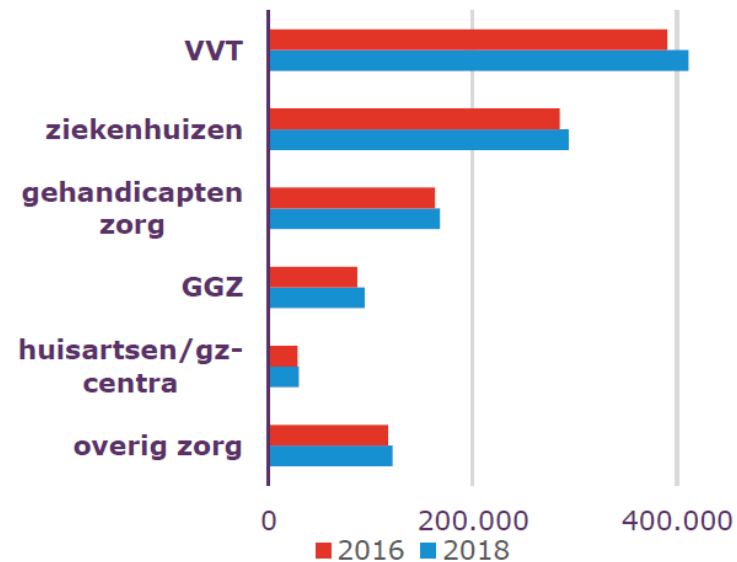
Instroom pabo stijgt licht, maar uitstroom onvoldoende om in vraag te voorzien



Werkgelegenheid in de zorg

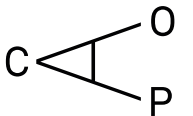
- 1,1 miljoen werknemers (14% beroepsbevolking)
- in 3e kwartaal 2018 waren er 4% meer werknemers dan in het 3e kwartaal van 2016

Werknemers naar branche
3^e kwartaal 2016/2018



Bron: CBS Statline: AZW

Dreigende tekorten

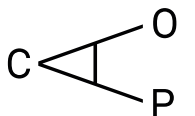
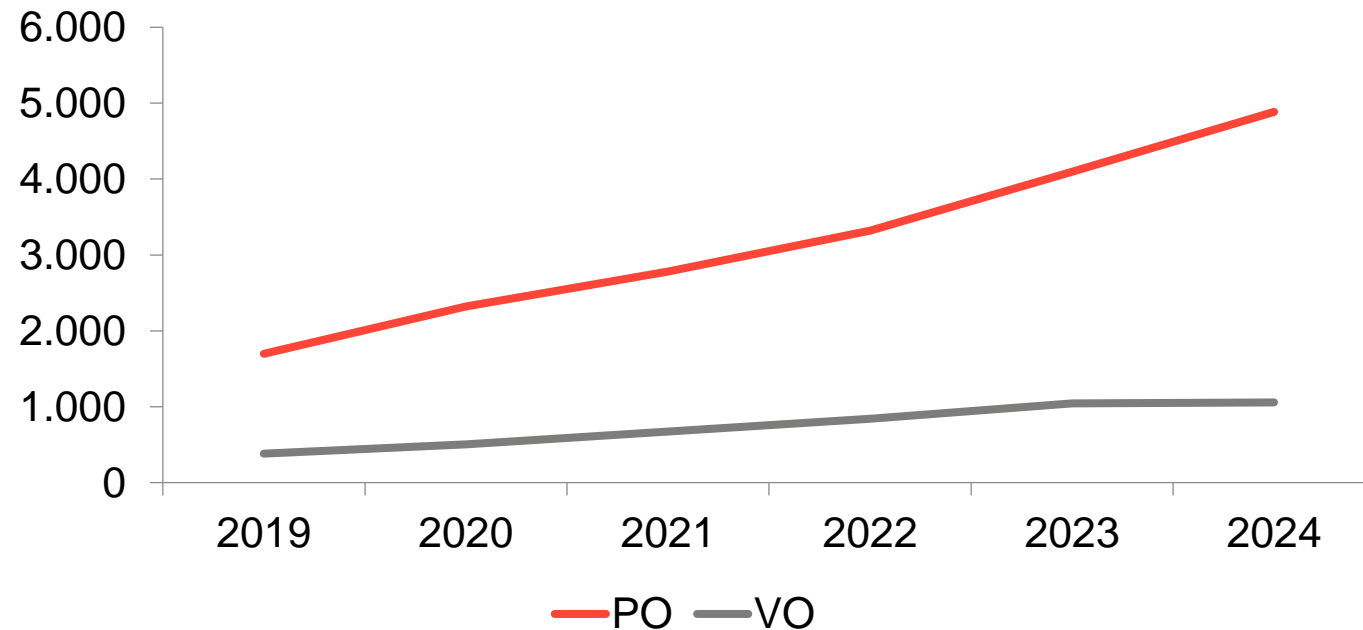


Onderwijs:

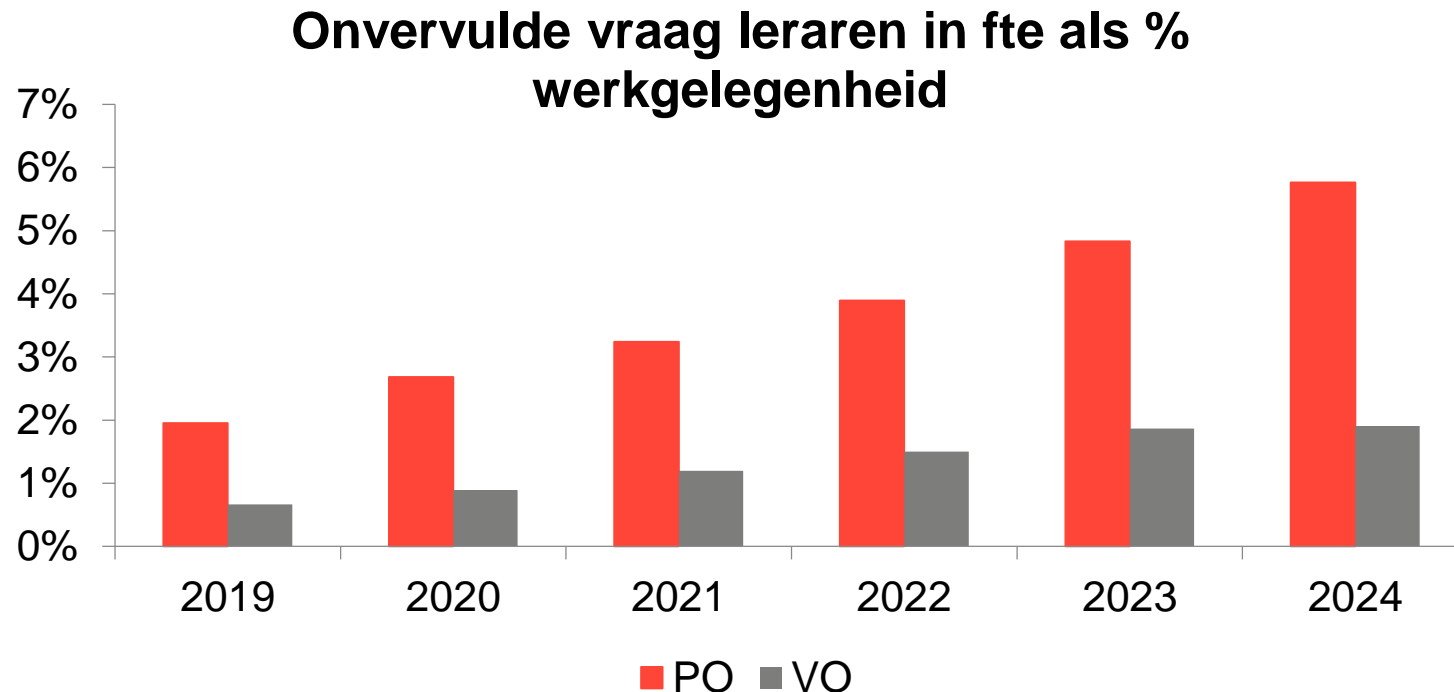
In 2024 dreigt een tekort van:

- bijna 5.000 leraren in het primair onderwijs
- circa 1.000 leraren in het voortgezet onderwijs

Onvervulde vraag leraren in fte

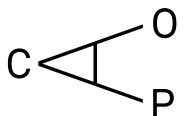


Knelpunten in primair onderwijs groter dan in voortgezet onderwijs

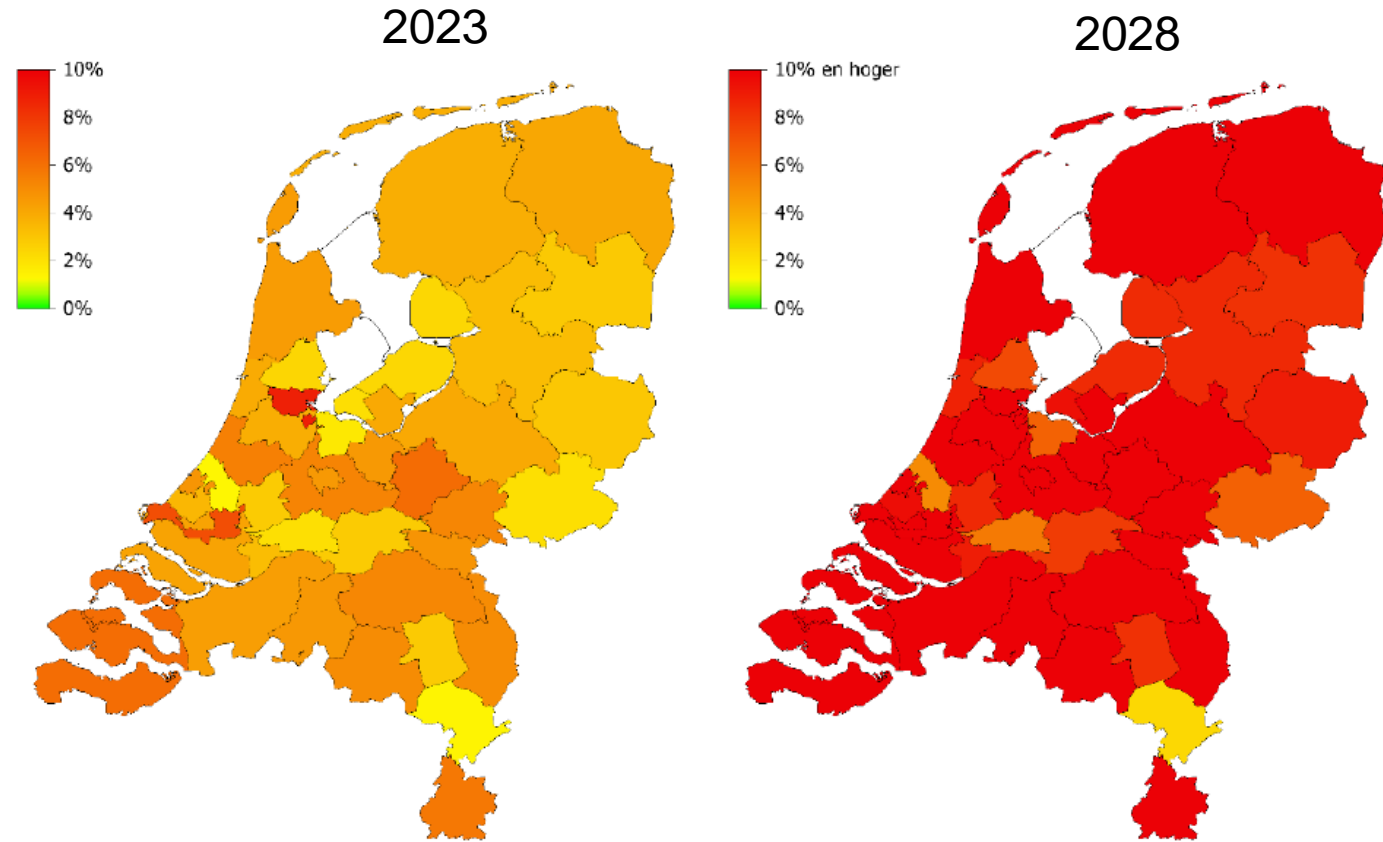
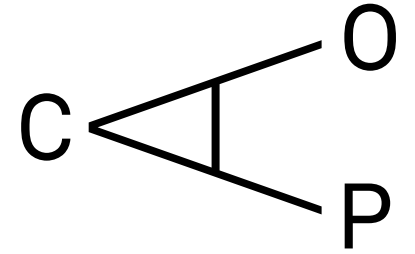


Bij landelijk tekort van 5% of meer treden (waarschijnlijk) merkbare effecten in de bedrijfsvoering

Treden de tekorten op binnen vier jaar dan zijn deze urgent te noemen



Tekorten primair onderwijs verschillen naar regio



Onvervulde vraag in procenten van de werkgelegenheid

Zorg:

In 2022 dreigt een tekort van 100 tot 125 duizend medewerkers

Tekortberoepen

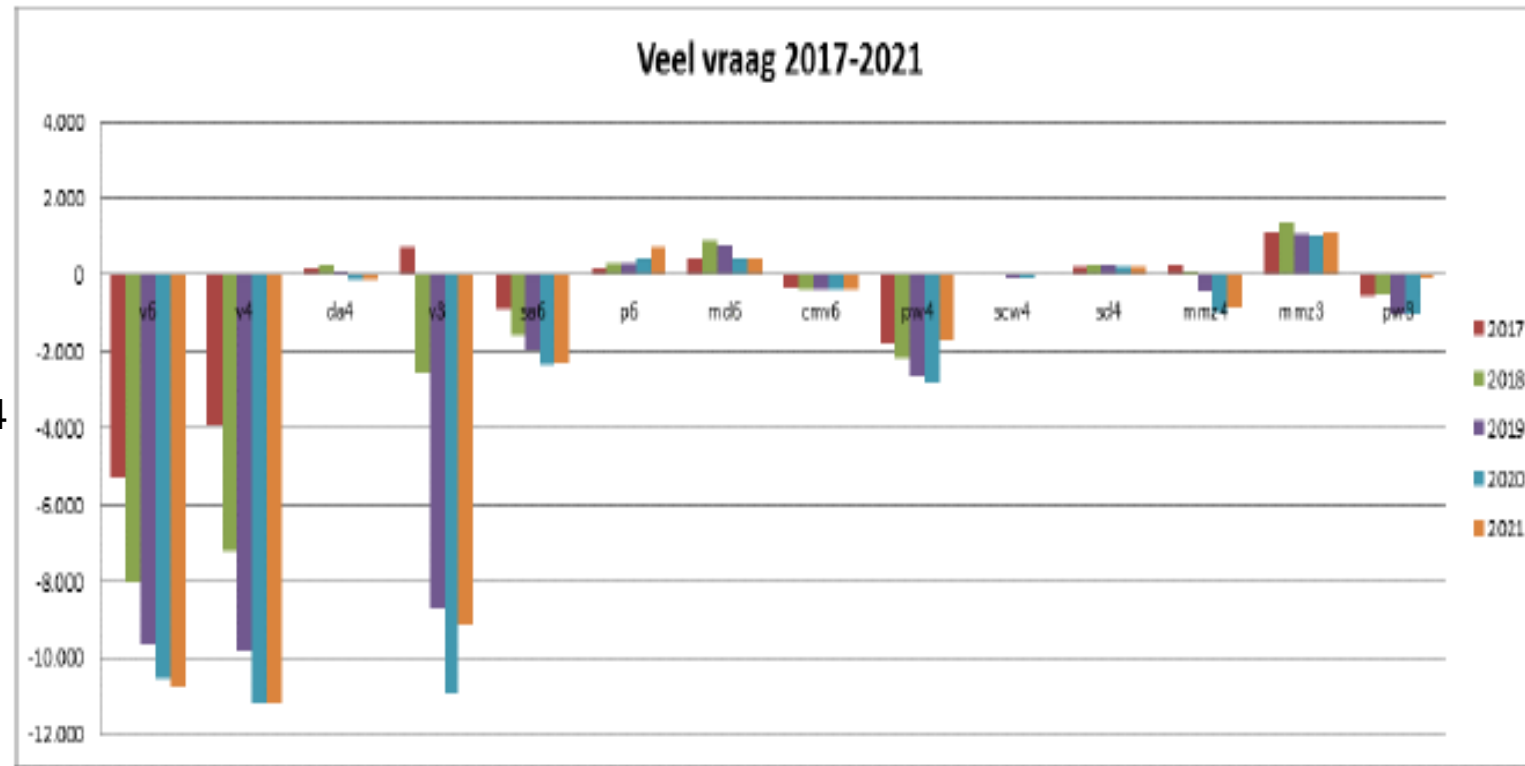
V6 – Verpleegkundige niveau 6

V4 – Verpleegkundige niveau 4

V3 – Verzorgende

SA6 – Soc ped hulpv.

V3 – Ped. werk niveau 4

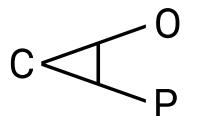


Overschotberoepen

MMZ 3- Medewerker maatschappelijke zorg niveau 3

MD6 – Maatschappelijk werk en dienstverlening 3

Bron: AZW, Actueel januari 2018



Achtergronden: overeenkomsten en verschillen

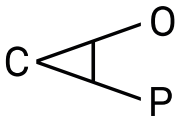
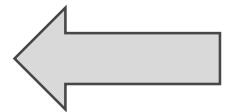
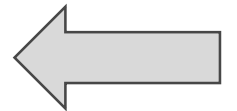
Onderwijs

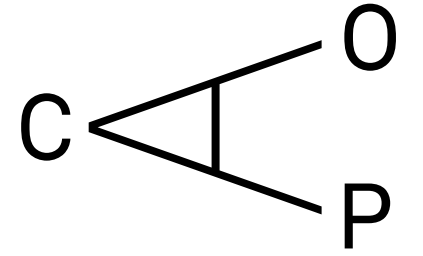
- Vergrijzing: leraren in po relatief oud
- kwart is 55 jaar of ouder (van directeuren bijna de helft)
→ vervangingsvraag!
- Aantal afgestudeerden lerarenopleidingen is gedaald
→ uitstroom onvoldoende voor p-vraag
- Grote leerlingdaling a.g.v bevolkingskrimp is achter de rug
→ sommige regio's uitbreidingsvraag
- Krappe arbeidsmarkt
→ concurrentie om personeel
→ lage werkloosheid

Bron: Aanpak lerarentekort OCW, TK 27 b923 nr 245

Zorg

- Vergrijzing /pensionering van verpleegkundigen en verzorgenden
→ vervangingsvraag!
- Toegenomen instroom in de opleidingen blijft achter bij de vraag
- Veranderende zorgvraag leidt tot vraag naar andere zorgprofessionals
- Korting op budget tijdens crisis heeft geleid tot krimp van de werkgelegenheid, ontslagen en vertrokken medewerkers
- Krappe arbeidsmarkt → concurrentie om personeel
- Bron: Actieprogramma Werken in de zorg



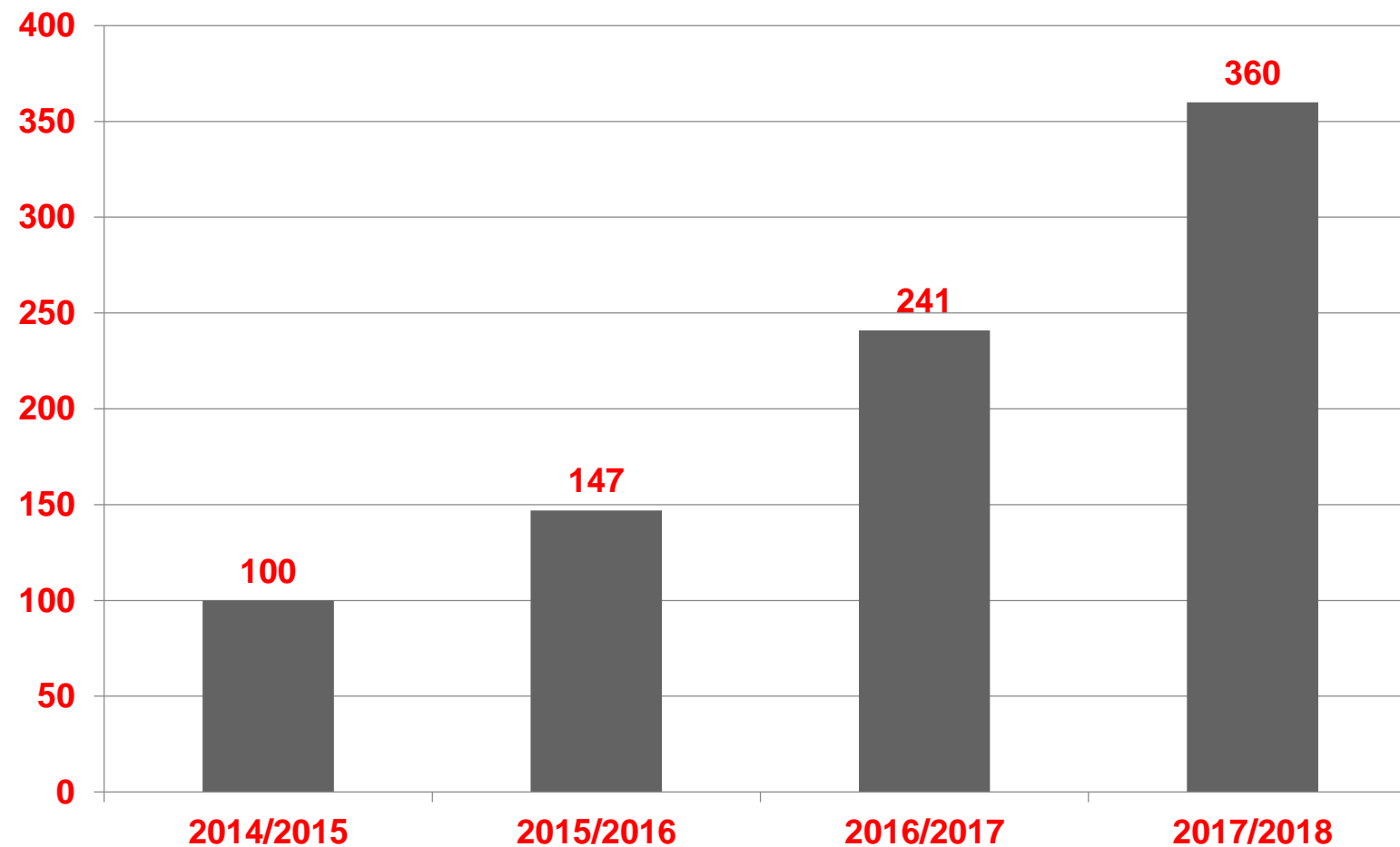
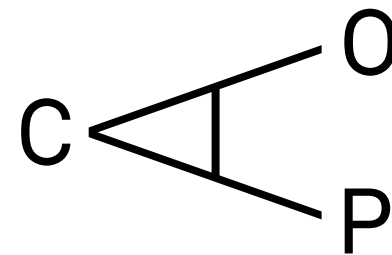


Vacaturecijfers

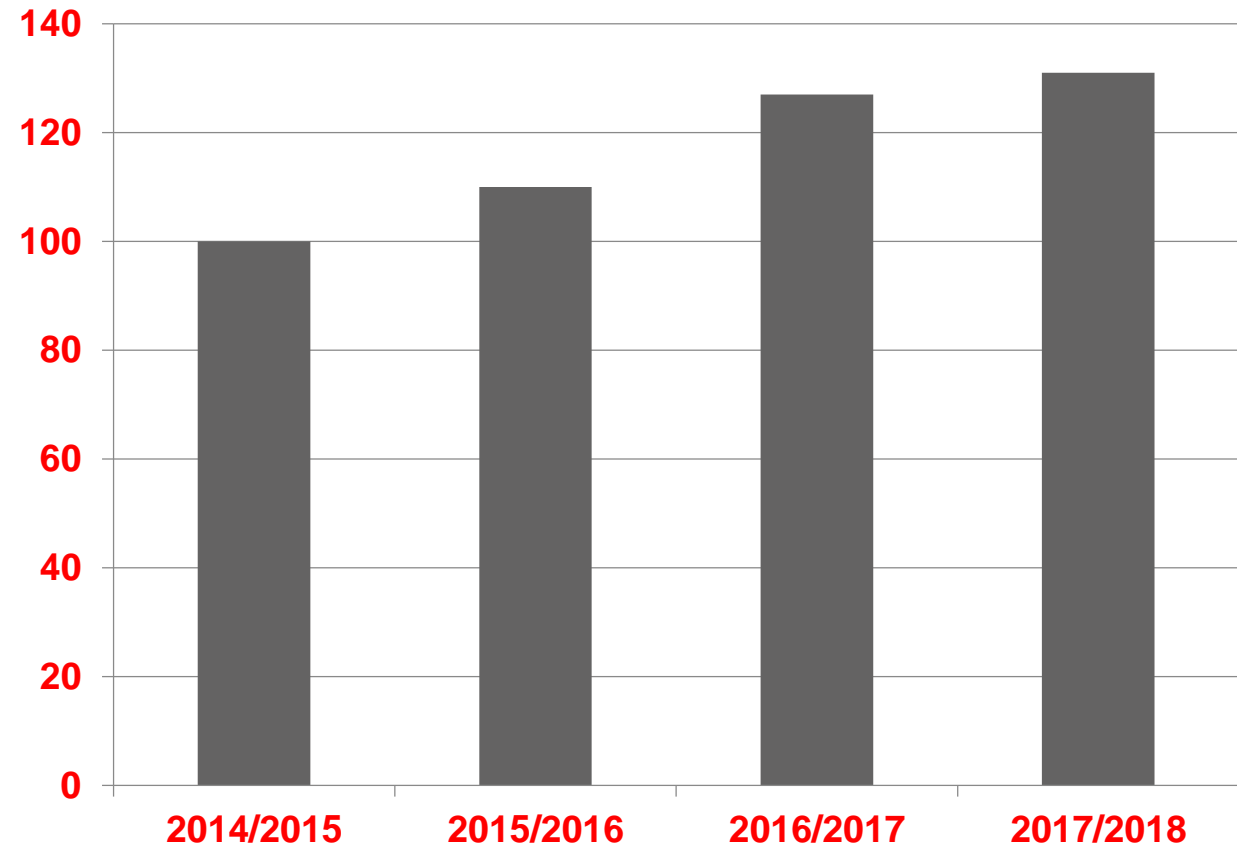
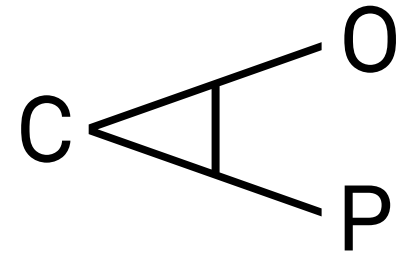
Geen actueel beeld

Wel jaarcijfers

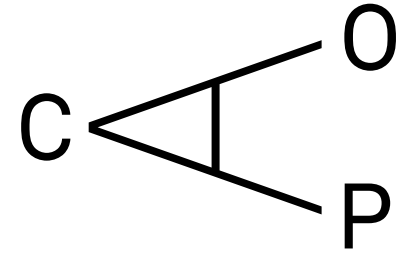
Aantal vacatures primair onderwijs 2014/2015=100



Aantal vacatures voortgezet onderwijs 2014/2015=100



In de zorg anno 2018 landelijk grote personeelstekorten



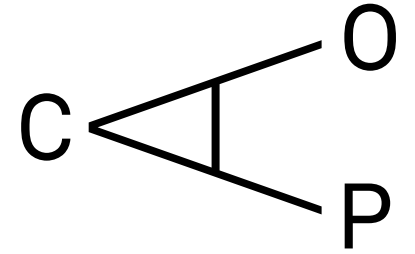
(Zeer) krappe arbeidsmarkt voor verzorgenden en verpleegkundigen

Spanningsindicator arbeidsmarkt



Bron: UWV Spanningsindicator, gemiddeld 2018 naar provincie

Gevolgen van personeelstekorten



Onderwijs

Geen leraar voor de klas,
klas naar huis

Noodoplossingen
(onbevoegden)

Kwaliteit onder druk

(on)volledig aanbod van
vakken & profielen voortgezet
onderwijs

Werkbeleving & werkdruk

Ziekteverzuim

Zorg

Wachttijden

Noodoplossingen?

Kwaliteit onder druk

Werkbeleving & werkdruk

Ziekteverzuim

Oplossingsrichtingen



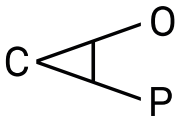
Actielijnen: overeenkomsten en verschillen

Onderwijs

1. **Verhogen in-, door-, en uitstroom van de lerarenopleidingen**
2. **Bevorderen van zij-instroom**
3. **Activeren stille reserve**
4. **Behoud van leraren**
 - Binden en boeien
 - Verhogen uittredeleeftijd
 - Verhogen deeltijdfactor
5. **Beloning en carrièreperspectief**
6. ***(Anders organiseren)***
7. ***Banenaafspraak***

Zorg

1. **Meer kiezen voor de zorg**
 - a) Instroombevordering opleidingen
 - b) Meer herintreders en zij-instromers
 - c) Beter kiezen door beter keuze-info
 - d) Blijven kiezen voor de zorg (bij baanwisseling)
2. **Beter leren in de zorg**
 - a) Een stageplek voor elke leerling
 - b) Uitdagend onderwijs → hoger opleidingsrendement
 - c) Anders leren → bijblijven in je vak
3. **Anders werken**
 - a) Focus op zorgtaken
 - b) Taakherschikking en job-carving
 - c) Benut talent met afstand tot arbeidsmarkt
 - d) Minder administratieve lasten
 - e) Gezonder werken
 - f) Slimmer werken → efficiency



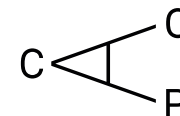
Concrete uitwerking

Onderwijs: In-/door/-uitstroom

- Lerarenopleidingen aan zet
- Doorstroom vanuit mbo faciliteren
- Onderzoek naar motieven/barrières om voor lerarenopleidingen te kiezen
- Stroomlijning van imagocampagnes
- Sociale partners voeren campagne 'Helden voor de klas'
- Diversiteit in de opleidingen
- Baangaranties in regio's met acute tekorten
- FOCUS OP REGIONALE AANPAK

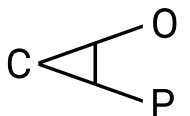
Meer kiezen voor de zorg

- Publiekscampagne IkZorg
- Leerlingen informeren via LOB en stages → youchooz.nl
- Mbo-en hbo-opleidingen vergroten opleidingscapaciteit
- Herintreders en zij-instromers actief benaderen via gemeenten en UWV
- Loopbaanportals en loopbaangesprekken
- FOCUS OP REGIONALE AANPAK



Andere oplossingsrichtingen? → suggesties van het UWV

Nieuw talent aanboren	Werk anders organiseren	Binden en boeien
Huidig personeel scholen	Andere functiemix	Ontwikkeling & uitdaging
Jongeren interesseren	Aanpak administratieve belasting	Scholingsmogelijkheden
Werkzoekenden werven	Hybride banen	Vitaliteit
Werkzoekenden scholen	Samenwerking tussen bedrijven	Aandacht voor belastbaarheid
Inzet mensen met arbeidsbeperking	Verhuizen of ergens anders vestigen	Verlichten werkdruk
Inzet statushouders	Inzet technologie	Arbeidsvoorwaarden
Werven in andere regio's		Werktijden & roosters
Werven in het buitenland		Faciliteiten
		Sfeer
		Employer branding



Reflectie

Zowel onderwijs (po en vo) als zorg kennen een (overwegend) gesloten arbeidsmarkt

- In onderwijs discussie over bevoegdheidendiscussie

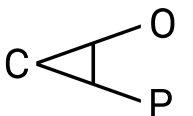
Personeelstekorten vooral veroorzaakt door vervangingsvraag o.i.v vergrijzing

In onderwijs vooral communicatie over standcijfers, in zorg over stroomcijfers (cumulatief) → concurrentie om aandacht?

Imagoprobleem onderwijs: aandacht voor beloning en carriereperspectief

In onderwijs discussie over deeltijdfactor (in po heeft iets minder 50% een voltijd baan)

Effectiviteit van maatregelen moeilijk vast te stellen door combinatie van effecten





Vragen of opmerkingen?

Ruud van der Aa

r.vanderaa@caop.nl